

ЗА ОТНОШЕНИЕТО НА СВЕТОПОЛК КЪМ ДЕЙНОСТТА НА СВ. МЕТОДИЙ И УЧЕНИЦИТЕ МУ В МОРАВИЯ (870 - 886 Г.)

Студент ТЕОДОР КОСТОВ

Софийски университет „Св. Кл. Охридски“,
Исторически факултет, специалност „История“
Бул. „Цар Освободител“ 15, 1504 София, България

tpkostov@uni-sofia.bg

<https://orcid.org/0009-0004-3671-6040>

<https://doi.org/10.60053/TER.2026.11.39-58>

Резюме: В историографията е застъпено мнението за отрицателното отношение на Светополк към Методий или най-малкото за слабата подкрепа на този владетел за солунчанина. Все пак има аргументи в обратната посока. Най-вероятно след задържането на св. Методий от баварското духовенство, тъкмо Светополк информира папството за случилото се. След завръщането си Панонският архиепископ участва в политиката на Светополк за увеличаване на моравското влияние в Бохемия и района около Висла. През 879 г. латинските духовници се оплакват пред папата от Светополк заради подкрепата му към св. Методий, смятан от тях за еретик. Пътуването на св. Методий до Константинопол е съгласувано с папството и Светополк. Може да се предполага, че след смъртта на архиепископа Горазд поема ръководната роля в Моравската църква до връщането на Вихинг от Рим с подправено папско писмо. Отказът на последователите на св. Методий да приемат допълненията към Символа на вярата, защитени в папското писмо, води до последвалите гонения.

Ключови думи: Св. Методий, Светополк, Моравия, Ранно средновековие

Желанието на владетелите да използват църковната уредба на земите си, за да постигат различни политически цели, често пъти бележи развитието на средновековните църковно-административни структури. Такъв е случаят и с ранносредновековна Моравия, където пристигането на Солунските братя, изпратени от Византия, става след молба от Ростислав при опит от страна на последния да ограничи франкското влияние в територията, която владее (**Dittrich, 1968**, стр. 1135-36; **Dvornik, 1970**, стр. 102). В обкръжението на враждебно настроеното франкско духовенство за успеха на дейността на св.св. Кирил и Методий като византийски пратеници и впоследствие за св. Методий като архиепископ и папски легат е важно застъпничеството на местните владетели. В тази светлина от особено значение е противоречиво представеното в изворите отношение на Светополк към св. Методий и неговата дейност. В това изследване чрез анализ на наличните изворови данни ще бъде направен опит за реконструкция на политиката и позицията на Светополк по отношение на църковната уредба на Моравия с излагане на хронологически различните сведения по този въпрос от възкачването на Светополк (870 г.) до разправата с учениците на св. Методий (886 г.). Ще се търси има ли промени в позицията на Светополк в споровете между франкското и славянското духовенство, както и какво влияние оказва самият той върху дейността на св. Методий.

Светополк идва на власт чрез преврат. В началото на 870 г. племенникът на Ростислав, който по-рано е получил от последния възможността да управлява като негов подчинен част от Моравия¹, залавя чичо си и го предава на Карломан (най-големият син на Людовик Немски, който тогава управлява Карантания). Последният нахлува в бившите земи на Ростислав и ги подчинява без съпротива. В края на годината на събор в Регенсбург в

---

¹ Няма преки данни коя точно територия тогава управлява Светополк. Част от изследователите приемат, че това е районът на Нитра (**Dvornik, 1970**, стр. 146), но липсват категорични доказателства за това. Zd. Dittrich приема, че Светополк в този момент управлява земи в Западна Моравия. Неговите основни аргументи са свързани с кампанията на Людовик Немски срещу лужицките сърби, Светополк и Ростислав през 869 г. – изреждането на враговете в тази поредност във Фулденските анали (**MGH Ss. I**, стр. 381; Reuter, 1992, стр. 60) според него отразява географското им разположение от запад на изток. Това изреждане обаче може и да е провокирано от възходяща градация, както по отношение на силата на опонентите, така и спрямо йерархията на тези, които са начело на войските изпратени срещу тях – съответно малкият син на Людовик Луи Млади, големият му син Карломан и самият източнофранкски крал – и да не е обвързано с географски реалии. Другият му аргумент е, че конкретно Карломан се изправя срещу Светополк. Карломан е поставен начело на Карантания и воюва на широк фронт срещу Моравия и Бохемия, така че това също не е категоричен аргумент за локализирането на територията на Светополк в този момент. По този начин и твърдението на Dittrich остава само хипотеза (**Dittrich, 1962**, стр. 183-84).

присъствието на франкски, баварски и славянски благородници Ростислав е осъден на смърт, но впоследствие е помилван от Людовик Немски, ослепен и пратен в манастир (**MGH Ss. I**, стр. 382, 383; **Reuter, 1992**, стр. 62, 64). Така св. Методий, по това време вече папски пратеник и Панонски архиепископ, губи един от основните поддръжници на дейността си.

През следващата година и самият Светополк е заловен и затворен от Карломан. Това води до въстание сред моравците, които постигат частични успехи² срещу настанените в Моравия франкски войски. Това кара Карломан да освободи Светополк и да го постави начело на войската, изпратена срещу бунтовниците. Последният обаче се присъединява към тях и разгромява лагера на франкската войска (**MGH Ss. I**, стр. 383, 384; **Reuter, 1992**, стр. 65, 66). През 872 г. военните действия продължават с променлив успех, като все пак Карломан не успява да постигне решителна победа (**MGH Ss. XXX, II**, стр. 744; **MGH Ss. I**, стр. 385; **Reuter, 1992**, стр. 68). През 873 г. и 874 г. са регистрирани пратеничества от страна на Светополк до Людовик Немски, като второто такова изразява клетва от негова страна, че ще се подчинява и ще плаща данък до края на дните си (**MGH Ss. I**, стр. 386, 388; **Reuter, 1992**, стр. 70,75). С това се поставя край на тази страница от конфликта между Моравия и Източнофранкското кралство.

Както е видно от житието на св. Методий (**Дуйчев, 1943**, стр. 27; **Киселков, 1923**, стр. 47; **Dvornik, 1933**, стр. 388) и от писмата на папа Йоан VIII до Херманарих, епископ на Пасау, и Анон, епископ на Фрайзинген, св. Методий е съден от епископски събор в присъствието на Людовик (**ЛИБИ II**, стр. 142,143). Папските писма, изпратени през май 873 г., дават сведение, че той е прекарал три години във от диоцеза си (**ЛИБИ II**, стр. 142,143), а житието на св. Методий определя периода, прекаран от него в Швабия, на 2,5 години. Това означава, че през 870 г., вероятно при нахлуването на франкската войска в земите на Ростислав, той е отвлечен и вероятно е съден на същия събор, на който и Ростислав в Регенсбург, тъй като присъствието на Людовик Немски е засвидетелствано от агиографа (**Dvornik, 1970**, стр. 153). Няма сведения дали Светополк взима някакво отношение при

---

² Във Фулденските анали пише, че бунтовническите войски изгонват Енгелскалк и Вилхелм, командири на Карломан, от окупираните вероятно през предходната година територии, но след това са на свой ред победени и изгонени. Така обаче би било трудно да обясним защо Карломан пуска Светополк – още повече, че с поверената му армия той тръгва да обсажда „стария град на Ростислав“, което ще рече, че към този момент бунтовниците имат контрол върху (поне част от) окупираните през предходната година територии (**MGH Ss. I**, стр. 383, 384; **Reuter, 1992**, стр. 65,66).

задържането на св. Методий. Дори то да е станало в Моравия³, това не означава, че Светополк е съгласен с това деяние, тъй като от сведенията във Фулденските анали е видно, че след разправата с Ростислав в Моравия са настанени франкски войски поне до въстанието през 871 г. и вероятно част от нея преминава под франкски контрол (**MGH Ss. I**, стр. 383; **Reuter, 1992**, стр. 65).

Писмото до Анон Фрайзингенски, както и бързата развръзка след писмата, пратени от папа Йоан VIII през май 873 г. показват, че чак тогава папството разбира за случилото се със св. Методий, макар вероятно и по-рано да повдига въпроса, както свидетелстват запитванията към епископ Анон, отразени в писмото до него (**ЛИБИ II**, стр. 144) (може би папата е уведомен за липсата на архиепископа от Коцел⁴ (**Dittrich, 1962**, стр. 195). Възниква въпросът как така папството не е разбрало по-рано и от кого разбира детайлите за случилото се със солунчанина. Житието на св. Методий съдържа сведения за изгонване на франкското духовенство от моравците и отправяне на писмо до папата да им върне св. Методий (**Дуйчев, 1943**, стр.28; **Киселков, 1923**, стр. 48; **Dvorník, 1933**, стр. 389). Възможно е при някой от конфликтите въстаниците⁵ от 871 г. (**Dvornik, 1970**, стр. 156) или Светополк (**Hetényi, 2016**, стр. 240) да са предприели изгонване на франкското духовенство и да са уведомили папата за случилото се със св. Методий, макар да изглежда, че това сведение в житието е поставено

---

³ Писмото на папата до Херманарих дава сведения, че най-вероятно тъкмо епископът на Пасау задържа св. Методий (**ЛИБИ II**, стр. 142). Това е аргумент, че задържането е станало тъкмо в Моравия (**Grivec, 1953**, стр. 161), където духовниците от епископията на Пасау са особено активни в мисионерската си дейност и вероятно са започнали изграждането на църковна организация (**Dvornik, 1970**, стр. 80; **Steinhübel, 2014**, стр. 228).

⁴Писмата, отправени от папата до Херманарих и Анон, свидетелстват, че този, който уведомява Йоан VIII, има информация за събитията на събора в Регенсбург и за малтретирането преди това на св. Методий от свитата на епископа на Пасау. Във Фулденските анали е записано, че в събора в Регенсбург участват и славяни, носещи дарове на Людовик Немски (**MGH Ss. I**, стр. 383; **Reuter, 1992**, стр. 64). Възможно е част от тях да са пратеничества на Светополк и/или Коцел. Съответно има вероятност и двамата владетели да са запознати със случилото се там. Ако се приеме обаче, че Коцел след залавянето на св. Методий не допуска отново франкското духовенство в земите под негов контрол (вж. бел. 6), изглежда нелогично той да е запознат със събитията в Регенсбург и да не предоставя тази информация на папството още през 870 г./871 г. Освен това споменаването на Светополк в края на наставлението към епископ Павел Анконски води към заключението, че информацията за случилото достига до папа Йоан VIII точно от Моравия (**ЛИБИ II**, стр. 142).

⁵ Начинът, по който са представени тези действия в житието без споменаване на Светополк, води към подобно предположение. Ако обаче още през 871 г. бунтовниците, които би следвало да са запознати с отвлечането на св. Методий, уведомяват папството за него, възниква въпросът защо Йоан VIII отправя писмата си по този въпрос чак през май 873 г. От тази гледна точка изглежда по-възможно Светополк, който вероятно също е запознат с детайлите за малтретирането на св. Методий, споменати в писмата на Йоан VIII (вж. бел. 4), след връщането си в Моравия да отправя пратеничество до папата (**Dittrich, 1962**, стр. 196). Може би отглас от това е и сведението в Моравската легенда за пратеничество от Светополк в Рим с искане към св. Методий да се завърне в Моравия (**Chaloupecký, 1939**, стр. 520). Разбира се, този извор е късен, с множество поражаващи съмнение твърдения и използването му в случая не е решителен аргумент в полза на тази хипотеза.

след освобождаването на солунчанина. Последната част от наставлението на папата до пратеника му епископ Павел, където се казва той и св. Методий на всяка цена да стигнат до земите на Светополк, също предполага такава възстановка на събитията (**ЛИБИ II**, стр. 142; **Dittrich, 1962**, стр. 196). Мерките на папа Йоан VIII водят до освобождаването на папския легат и той скоро е приет отново в Моравия. Франкското духовенство обаче съхранява позициите си в региона. То предупреждава Коцел⁶ да не допуска св. Методий в своите земи (**Дуйчев, 1943**, стр. 27; **Киселков, 1923**, стр. 48; **Dvornik, 1933**, стр. 389), а фактът, че с това е свързано последното споменаване на Коцел в житието на св. Методий насочва към предположението, че той се съобразява с предупреждението (**Dittrich, 1962**, стр. 199). От друга страна може да се допусне, че латинските духовници от Италия са останали в Моравия и са продължили традицията на латинската литургия там (**Dittrich, 1968**, стр. 1141). Към тях се числи и презвитер Йоан от Венеция⁷, засвидетелстван през 874 г. като водач на

---

⁶ Поради това, че към май 873 г. Коцел води пряка кореспонденция с папата по църковноправни въпроси (**MGH Epp. VII**, стр. 282, 283), се предполага, че в периода, когато св. Методий е затворен, панонският управник не е допуснал отново в територията си франкското духовенство подчинено на архиепископа на Залцбург (**Dvornik, 1970**, стр. 154). Част от изследователите твърдят, че Залцбургската архиепископия отново поема църковното администриране на земите на Коцел скоро след задържането на св. Методий (**Steinhübel, 2014**, стр. 233) и че с двете писма, които са пратени до Коцел от Йоан VIII през 873 г., последният цели да порицае първия вероятно в следствие на обвинения към Коцел, отправени от баварското духовенство за липсата на морал в територията, която контролира (**Hetényi, 2016**, стр. 240). Самите писма обаче не насочват към подобно порицаване (Коцел е наречен „Prudentissime vir“) и интерпретацията, че става дума за отговор след запитване от страна на панонския управник, е много по-вероятна. Писмата от 873 г. – назоваването на св. Методий епископ на Панонската църква (за разлика от писмото от 880 г. до Светополк, когато вече Панония е администрирана от Баварското духовенство и той е назован архиепископ на Моравската църква (**Betti, 2014**, стр. 214), в съчетание с отправянето на писма до Мутимир, залцбургския архиепископ Адалвин и Карломан свидетелстват, че папата, очевидно добре осведомен за ситуацията в църковно-административно отношение в територията на Коцел, е смятал за напълно реалистично св. Методий пак да упражнява църковната си власт в този район. След предупреждението на франкските духовници за Коцел не се споменава повече в житието, а през 874 г. новият архиепископ на Залцбург освещава църква в Petove/Bettove, владян от comes Gozwin (**MGH Ss. IX**, стр. 565, 770) (това селище е споменато в *Conversio Bagoariorum et Carantanorum* като част от владенията на Прибина, предшественикът на Коцел (**MGH Ss. XI**, стр. 12). Въпреки това част от изследователите отхвърлят предположението, че панонският управник се е съобразил с предупреждението на франкските духовници. Остава открит и въпросът за края на управлението на Коцел (**Dvornik, 1970**, стр. 155-156).

⁷ Съществува спор по отношение на това дали този презвитер Йоан е идентичен с презвитер Йоан от Венеция, който според Фулденските анали е пратеник на Светополк при Людовик Немски през 874 г. Според **Dittrich** Йоан от Венеция е изпратен от папата като посредник между Светополк и Източнофранкското кралство при сключване на мира от Форхайм (**Dittrich, 1962**, стр. 196). Фулденските анали не оставят такова впечатление, нищо по тази тема не се споменава и в препоръките към епископ Павел Анконски и в макар и частично запазената кореспонденция между папата и Людовик Немски. В две писма на папата от 879 г. също се споменава за двама презвитери с това лично име – пратеник на Светополк до папата (**MGH Epp. VII**, стр. 160) и пратеник на папата при хърватския владетел Бранимир (**MGH Epp. VII**, стр. 152), които няма как да се отъждествят помежду си. Макар теоретично да изглежда възможно Йоан от Венеция да е участвал при сключването на мира от Форхайм преди юли 874 г. и след това да е споменат в друго папско писмо от 874-началото на 875 г. (**MGH Epp. VII**, стр. 295) като презвитер Йоан, завърнал се от земите на Домогой (ако се

пратеничеството на Светополк при Людовик Немски (**MGH Ss. I**, стр. 388; **Reuter, 1992**, стр. 75). Може би част от договорените тогава условия включват и завръщане на франкското духовенство (**Dvornik, 1970**, стр. 160), което впоследствие играе важна роля в църковните дела на Моравия.

Често се твърди, че Светополк е имал по-скоро отрицателно отношение към св. Методий и славянското богослужение след завръщането на архиепископа в Моравия или най-малкото го е подкрепял в много по-малка степен спрямо Ростислав (**Dittrich, 1962**, стр. 209; **Dvornik, 1970**, стр. 161; **Micheva, Mircheva, Tsibranska-Kostova 2018**, стр. 9; **Vlasto, 1970**, стр. 71). Изворите, които обаче показват пряко това отрицателно отношение, са късни (напр. житието на св. Климент от Теофилакт Охридски и Бохемската легенда). Съответно те не пропускат да припишат на Светополк и различни неморални деяния, за които според тях е упрекван от св. Методий. За сметка на това житието на Св. Методий представя управлението на Светополк и неговата личност в добра светлина. То не го упреква, както Бохемската легенда (**Пекай, 1906**, стр. 91) и Моравската легенда (**Chaloupecký, 1939**, стр. 518), в незаконно заемане на престола или в разврат както житието на св. Климент от Теофилакт (**ГИБИ IX**, стр. 17). При това положение възниква въпросът дали съвременният на Светополк агиограф на св. Методий не прикрива (например, за да не настройва допълнително владетеля срещу кръга на св. Методий малко след смъртта на последния (**Dittrich, 1962**, стр. 210) неговата неприязън към св. Методий и ответните действия на светеца – или повлияни от участието на Светополк при разправата с учениците след смъртта на св. Методий, по-късните извори пренасят тази представа за владетеля и към периода преди 885 г. Ясно е, че Светополк предпочита за себе си латинската литургия (**ЛИБИ II**, стр. 173; **ГИБИ IX**, стр. 17), а латинските свещеници Йоан от Венеция и Вихинг са сред неговите съветници в политическото управление на страната. Няма категорични сведения обаче, че управникът е ограничавал дейността на св. Методий. Изглежда, че Светополк след завръщането на солунчанина заема неутрална позиция по отношение на езика на богослужението и това е осигурило продължителен период на нарастване на влиянието на св. Методий. Чрез дейността на последния е била осигурена църковната независимост на Моравия, а влиянието на франкското духовенство, използващо латински език в литургията,

---

приеме възможно най-късна дата за това писмо), то много по-вероятно е това да са две различни личности и съответно презвитер Йоан от Венеция да е идентичен с пратеника на Светополк до папата от 879 г.

е отслабнало. Още по-явна става подкрепата на Светополк за св. Методий, ако се приеме, че Коцел вследствие на заплахите на франкското духовенство не допуска отново св. Методий в Панония. Впрочем и по-късните извори не са категорични по отношение на начините, по които Светополк се противопоставя на дейността на св. Методий. Макар в житието на св. Климент да се твърди, че Светополк се отнася към св. Методий като към враг и не слуша предупрежденията на последния по отношения на покварения живот, който води (**ГИБИ IX**, стр. 17, 18), по-нататък в същия извор се казва, че до смъртта на светеца владетелят прикривал реалното си отношение към дейността на солунчанина (**ГИБИ IX**, стр. 18). В бохемската легенда се твърди, че Светополк заедно с войската си не слушал проповедите на св. Методий (и в други извори се споменава, че за себе си той предпочитал латинската литургия) (**Пекаř, 1906**, стр. 91). Липсват обаче ясни сведения за пряко възпрепятстване на дейността на св. Методий. И не само това. В бохемската легенда откриваме разказ за покръстването на бохемския княз Борживой, извършено от св. Методий в двора на Светополк, след което Борживой е изпратен с мисия, начело със свещеника Kaich от кръга на св. Методий, която да продължи християнизацията на страната (**Dvornik, 1970**, стр. 206-7; **Пекаř, 1906**, стр. 92). В житието на светеца преди посещението му в Константинопол се говори за пратеничество от страна на св. Методий до княза на висляните, което предлага на последния да се покръсти доброволно, за да не бъде принуден насила, както и се случва след отказа на княза (**Киселков, 1923**, стр. 49; **Dvornik, 1933**, стр. 389). Най-вероятно това пратеничество е опит на Светополк да постигне доброволното подчинение на княза на висляните, а формалното признаване на върховенството на Светополк е включвало изискването този владетел да се покръсти⁸. Покръстването на Борживой също е свързано с подчиненото положение на последния спрямо Светополк. Това означава, че Светополк търси разпространение на моравското влияние над елита на околните славянски племена чрез християнизацията му с посредничеството на св. Методий и учениците му. Налагането на Моравия в районите на север от нея има важно икономическо значение, тъй като оттам моравците си набавят онова, с което основно се включват в международната търговия в този период – роби (**Štefan, 2011**, стр. 342). По отношение на Бохемия може да се каже, че опитът за разпространение на славянското богослужение там е допълнителна стъпка към политиката,

---

⁸ Dittrich разглежда този епизод като самостоятелна инициатива от страна на св. Методий без връзка с политическите начинания на Светополк (**Dittrich, 1962**, стр. 205). Така обаче трудно може да се обясни, защо архиепископът заплашва княза на висляните с пленяване и насилствено покръстване.

проведана от Ростислав още в разгара на неговата борба с Източнофранкското кралство (MGH Ss. I, стр. 370; Reuter, 1992, стр. 39), на нарастване на влиянието на Моравия в тази територия и ограничаване на франкското влияние.

След завръщането си в Моравия франкското духовенство обвинява св. Методий както в неправомерността на употребата на славянски език в богослужението, така и в грешно произнасяне на Символа на вярата⁹ (Dvornik, 1970, стр. 163). Вероятно при тази ситуация Светополк, както и при възникналия подобен спор след смъртта на св. Методий, е заявил, че не може да бъде арбитър при подобно противоречие от богословско естество и се е обърнал към папата за разрешаването му.

През 879 г. в Рим пристига като пратеник на Светополк презвитер Йоан. За това пратеничество дава сведение запазено писмо на папа Йоан VIII до Светополк от края на юни-юли 879 г. В него основните акценти са два. Първият е обвинение срещу Светополк за колебания в правата вяра, което с оглед на по-нататъшния тон на писмото може да се тълкува като обвинение от презвитер Йоан, че владетелят не се противопоставя на нововъведенията в богослужението, извършени от св. Методий¹⁰. Вторият акцент е обвинение срещу архиепископа (ЛИБИ II, стр. 167-168). Заедно с това писмо е пратено и второ такова до самия св. Методий, с което папата го призовава незабавно да се яви пред апостолическия престол (ЛИБИ II, стр. 168).

В рамките на една година въпросът е разрешен. За това става дума в следващото писмо на папата до Светополк от юни 880 г. Двете страни на спора – славянските и латинските свещенослужители – са представени в Рим съответно от св. Методий и Вихинг. Св. Методий е успял да защити дейността си. Обвинението, че изповядва по грешен начин символа на вярата е премахнато, както и забраната на славянското богослужение. За разлика

---

⁹ Твърдението, че Св. Дух произлиза и от Сина през IX в. е възприето от франкското духовенство. Папството признава тази добавка към Символа на вярата чак през XI в. и от това следва, че св. Методий, произнасяйки Символа на вярата, както е приет от Първия вселенски събор и вероятно допълнен от Втория, не е в нарушение според папството (Dvornik, 1970, стр. 163; Vlasto, 1970, стр. 73).

¹⁰ Тази възстановка на събитията вероятно се подкрепя и от факта, че презвитер Йоан не се споменава повече в изворите и не той, както би могло да се очаква, е ръкоположен за епископ на Нитра (още повече, ако се приеме, че въпросният е идентичен с презвитер Йоан от Венеция и в продължение на поне половин десетилетие изпълнява висока длъжност в двора на Светополк), може би вследствие на недоволството на Светополк срещу отправените упреци пред папството. Разбира се, това е само предположение и истинската причина може да е коренно различна, например преждевременна смърт на презвитера или изместването му като водач на латинското духовенство в Моравия от амбициозния и безскрупулен Вихинг.

от предишното писмо, в което се твърди, че презвитер Йоан съобщава за колебания във вярата на Светополк, тук се казва, че чрез речта на св. Методий папата е узнал искрената любов на последния и народа му към апостолическия престол. Това е още един аргумент, че обвиненията на презвитер Йоан са свързани с толерантността на Светополк към славянското богослужение. Папата потвърждава архиепископския сан на св. Методий, но и уведомява Светополк за ръкополагането за епископ на Нитра¹¹ на изпратения от него Вихинг (**ЛИБИ II**, стр. 173-176). С този акт е търсено може би изравняване в положението на двете фракции, което не е позволено от папата. С издигането на Вихинг Светополк цели намаляване на недоволството на латинското духовенство¹². Като се има предвид близките връзки впоследствие между Вихинг и Арнулф (**Kalhous, 2014**, стр. 44), който в този период се налага в Карантания и Панония, може да се предполага, че това е свързано с политиката на Светополк за поддържането на мира с представителите на Източнофранкското кралство в този регион в период, когато Моравия осъществява своята експанзия на север (**Dittrich, 1962**, стр. 220). За да ограничи нарастването на влиянието на франкското духовенство, папата насърчава Светополк – със съгласието на св. Методий – да изпрати друг свещеник, който да бъде издигнат за епископ, което ще рече, че при нужда вече тримата епископи ще могат да

---

¹¹ Dvornik предполага, че още в началото на IX в. в Нитра има франкска общност от търговци, за които Залцбургският архиепископ освещава църква в този център и това е причината и по времето на Светополк Нитра да се проявява като средище на франкското духовенство (**Dvornik, 1970**, стр.167). Това предположение се базира на едно изречение от *Conversio Vagoariorum et Carantanorum*, което обаче е със спорен характер в странен контекст и е възможно да е по-късна добавка, направена за да се оправдаят претенциите на Залцбургската църква за тези територии срещу епископа на Пасау и да не отговаря на истината (**MGH Ss. XI**, стр. 14).

¹² В писмото на папа Йоан VIII до св. Методий от юни-юли 879 г. (**ЛИБИ II**, стр. 168, 169) пише за забрана за извършване на служба на славянски, наложена някъде в периода 873-879 г. с писмо, пратено по епископ Павел Анконски. Това заедно с начина, по който се съобщава за ръкополагането на Вихинг, кара част от изследователите да смятат (**Garzaniti, 2015**, стр. 57), че в този период има изостряне на отношението на папството към св. Методий, поради нарасналите връзки между него и Константинополската патриаршия и че всъщност папа Йоан VIII на своя воля извършва ръкополагането на Вихинг за епископ. Множество факти обаче противоречат на тази възстановка и потвърждават подкрепата на папата за солунчанина – енергичните му действия за освобождаването на св. Методий, премерените стъпки на Йоан VIII след оплакванията на презвитер Йоан през 879 г., потвърждаването на архиепископския сан и на правотата на доктрината, изповядвана от св. Методий, позволенията отново да извършва литургия на славянски, препоръката Светополк след съгласуване с архиепископа да прати други свещеници, които да бъдат ръкоположени за епископи, както и това, че солунчанинът се оплаква именно на папата след извършените от Вихинг машинации при завръщането в Моравия през 880/881. Римският понтифик изрично посочва в споменатото писмо от юни-юли 879 г., че литургията на гръцки е позволена (**Dvornik, 1970**, стр. 77), което противоречи на идеята, че нарастването на гръцкото влияние и проникването на елементи на византийския ритуал са причина за някакво изостряне в отношенията. Ако се приеме, че колекцията от канони *Dionysiana adauca*, съставена във византийската част на Италия, е предадена от папата на св. Методий (**Dvornik, 1970**, стр. 177), това би било допълнителен аргумент в тази насока, въпреки че солунчанинът може да е получил тази колекция и от друг източник, например гръцките манастири в Рим.

ръкополагат допълнителни епископи, а това би затвърдило водещата позиция на славянското духовенство в моравската църква и би разрешило евентуални проблеми, свързани с онаследяването на архиепископския ранг след смъртта на св. Методий. Със същата цел Йоан VIII постановява всички свещеници в Моравия да са подчинени на архиепископа, а непокорните да бъдат гонени от страната (**ЛИБИ II**, стр. 175).

Житието на св. Методий (**Киселков, 1923**, стр. 50; **Dvorník, 1933**, стр. 390) и писмото, пратено до по-големия Солунски брат от папата от 23.V.881 г. (**ЛИБИ II**, стр. 177-178), индикират, че Вихинг пристига в Моравия преди архиепископа (**Dvorník, 1970**, стр. 166) и чрез подмяна на папското писмо цели злепоставянето и изгонването на св. Методий. Няма данни обаче Светополк да предприема действия преди пристигането на солунчанина. В писмото, изпратено до св. Методий (**ЛИБИ II**, стр. 177-178), папата отново засвидетелства подкрепата си към архиепископа. Думите му биха могли да означават, че Вихинг се е опитал чрез фалшифицирането да постигне независимост спрямо св. Методий, а според сведенията в житието – вероятно и правомощия по-големи от тези на архиепископа, както и да надзирава дейността му, за което претендирал, че е положил клетва пред папата (**Dvorník, 1970**, стр. 166).

В споменатото писмо употребата на *futurum perfectum* („*reversus fueris*“) (**ЛИБИ II**, стр. 178; **Dvorník, 1970**, стр. 171) индикира за бъдещо пътуване, за което св. Методий е уведомил папата. От житието на св. Методий става ясно, че това пътуване е до Константинопол. То се случва, след като византийският император с писмо е изразил желанието си да го види. Житието на св. Методий въвежда това пътуване по странен начин. Според него то е предшествано от нападки на противниците на архиепископа, твърдящи, че византийският император е настроен срещу него (**Дуйчев, 1943**, стр. 28-29; **Киселков, 1923**, стр. 50; **Dvorník, 1933**, стр. 390-91).

Важен е въпросът защо императорът прибегва до това пратеничество до Моравия. То не е известно от византийските извори. Предоставянето на двама души от кръга на св. Методий на императора (**Дуйчев, 1943**, стр. 28; **Киселков, 1923**, стр. 50; **Dvorník, 1933**, стр. 391), както и спасяването на част от учениците на архиепископа от византийския представител във Венеция след смъртта на солунчанина (**Дуйчев, 1943**, стр. 60-61) свидетелстват, че отчасти то е свързано с интереса на императора към дейността на св.

Методий в Моравия (**Dvornik, 1970**, стр. 173). От друга страна фактът, че св. Методий се завръща в Моравия с византийско пратеничество до Светополк, а също и този, че императорът, а не патриархът при това посещение е главната фигура (**Dittrich, 1962**, стр. 251), свидетелстват, че размяната на пратеничества има и политически аспект. Възможно е да търсим връзка между тях и нападението, извършено от българите върху Моравия през 882/883 г. според Баварското продължение на Фулденските анали (**MGH Ss. I**, стр. 400; **Reuter, 1992**, стр. 109). Ако комуникацията с Константинопол е свързана с тези военни действия, то вероятно самият Светополк е започнал размяната на пратеничества с идеята, че – както и 20 години по-рано – Моравия би могла да отклони нападенията на българите с византийска помощ. Дори да е така, това няма как да бъде отразено в житието на св. Методий, тъй като политическите събития излизат извън рамките на самото агиографско съчинение (**Dvornik, 1970**, стр. 361). Като се има предвид практиката на Светополк да използва църковни лица за пратеници, е възможно да се допусне (разбира се, това е само хипотеза, за която и срещу която няма категорични сведения в изворите), че самият св. Методий е изпратен и с политически поръчения от Светополк. Може би нападките на франкските духовници, че византийският император е настроен срещу св. Методий отразяват техните аргументи, че последният, след като е напуснал византийска служба, не е подходящ за такова политическо поръчение. Намерението на архиепископа да замине означава или че въпреки споровете с франкското духовенство, той чувства сигурност за своя пост и структурите, които е изградил, или че това пътуване няма как да бъде избегнато, какъвто би бил случаят, ако Светополк е настоял св. Методий да участва в него.

След завръщането си от Константинопол св. Методий, според биографа му, се заема предимно с книжовна дейност (**Дуйчев, 1943**, стр. 29; **Киселков, 1923**, стр. 51; **Dvornik, 1933**, стр. 391). Липсват повече сведения за конфликти между него и немските духовници, което може да е породено от ограничаването на влиянието им след подновения през 882 г. конфликт с Източнофранкското кралство (**Dvornik, 1970**, стр. 174).

За да осигури господстващото положение в моравската църква на славянската фракция и след смъртта си, св. Методий, противно на каноните (нов архиепископ би следвало да бъде избран и ръкоположен от поне трима епископи) посочва Горазд за свой наследник на архиепископския пост (**Дуйчев, 1943**, стр. 30; **Киселков, 1923**, стр. 52; **Dvornik, 1933**, стр. 392). Има податки в изворите, че вероятно със същата цел солунчанинът

отлъчва епископ Вихинг (**Dittrich, 1962**, стр. 260-61; **Vlasto, 1970**, стр. 77). След смъртта на св. Методий (06.04.885 г.) споровете между франкското и славянското духовенство се подновяват. Основните извори за тези моменти са писмото на папа Стефан V до Светополк и наставлението до епископ Доминик и презвитерите Йоан и Стефан, пратени от папата в Моравия (**ЛИБИ II**, стр. 289-93), както и житието на св. Климент Охридски от архиепископ Теофилакт Охридски (**ГИБИ IX**, стр. 20-30). Според житието на св. Климент двете фракции, спореци отново за начина на произнасяне на символа на вярата, потърсили арбитража на Светополк. Той обяснил, че не е компетентен и заявил, че която от двете страни първа положи клетва, че изповядва правилно вярата, ще бъде облагодетелствана. Според предварителна уговорка с франкското духовенство то се заклело и получило правото да се разправи, както реши, с тези, които не споделят неговото учение. Трудно е да си представим, че спорът е решен по толкова примитивен начин, най-малкото поради данните от писмата на папа Стефан V. Като се използват техните сведения, може да се предполага, че малко след смъртта¹³ на св. Методий епископът на Нитра Вихинг поема към Рим. Там обвинява св. Методий, че използва литургия на славянски език, в противовес на клетва, която е дал пред папа Йоан¹⁴, че изговаря неправилно Символа на вярата и че въвежда византийски практики по отношение на постите (**ЛИБИ II**, стр. 290-291). В частично запазените наставления, които дава на пратениците си в Моравия, папата възприема франкската гледна точка по отношение на Символа на вярата и постановява да не се извършват литургии на славянски, но позволява да се дават разяснения на славянски след четенето на евангелието. Той също нарежда Горазд да се яви пред него, за да даде обяснения (**ЛИБИ II**, стр. 291). По-различни

---

¹³ Ако се приеме, че Вихинг е бил отлъчен, то е възможно той да е поел малко след това (и евентуално преди смъртта на св. Методий) към Рим, за да бъде реабилитиран от папата. В такъв случай обаче възниква въпросът кой осведомява папството за смъртта на св. Методий, тъй като от съдържанието на писмото до Светополк и наставлението на папските пратеници е видно, че Стефан V е уведомен за кончината на моравския архиепископ (**Dittrich, 1962**, стр. 278). Не изглежда логично Светополк, който до връщането на Вихинг изглежда, че не е против онаследяването от Горазд на ръководната позиция в Моравската църква, да е предприел нещо такова. От друга страна липсват и подобни насоки в писмата.

¹⁴ В наставлението до папските пратеници се твърди, че тази клетва е положена по времето на папа Йоан VIII (**ЛИБИ II**, стр. 291), а в писмото до Светополк – пред тялото на св. Петър (**ЛИБИ II**, стр. 292). Теоретично изглежда, че няма как папа Йоан VIII да е поискал такава клетва от св. Методий при престоят му в Рим през 880 г. Ако предположим, че това се е случило в периода 873 – 879 г. (например, ако се приеме буквално хронологическата последователност в житието на св. Методий (**Дуйчев, 1943**, стр. 28; **Киселков, 1923**, стр. 48; **Dvornik, 1933**, стр. 389) и се допусне, че след освобождаването си през 873 г. архиепископът първо се насочва към Рим), то възниква въпросът защо папата не се позовава на това в писмото си до солунчанина от 879 г. (**ЛИБИ II**, стр. 168-169). Най-вероятно твърденията в наставлението и писмото от 885 г. са следствие на фалшива информация или на документи, представени от Вихинг пред папата (**Dvornik, 1970**, стр. 393; **Vlasto, 1970**, стр. 81).

са решенията на папата, изразени в писмото му до Светополк. Този факт, както и приликата на най-спорните пасажии с части от писмото на папата до владетеля от 880 г. (**ЛИБИ II**, стр. 173-176) (също подложено на фалшификация от Вихинг), води до предположението, че това писмо е преиначено от епископа на Нитра с идеята той да се завърне преди пратениците на папата и да използва подмененото писмо¹⁵ (**Dvornik, 1970**, стр. 192). В него след дълго въведение за връзката между Отца, Сина и Св. Дух (**MGH Epp. VII**, стр. 354-356) Стефан V убеждава Светополк да приеме Вихинг като духовен баща и собствен пастир, повтаря се решението на папата за славянското богослужение и се утвърждава, че който му се противопостави трябва да бъде изгонен (**ЛИБИ II**, стр. 291-293). Не се споменава нищо за пратениците на папата. Може да се предполага, че чрез това писмо Вихинг издейства от Светополк положението, което преди св. Методий е имал в моравската църква и съответно налага разбирането, което франкското духовенство има за Символа на вярата. Трябва да се подчертае, че данните в житието на св. Климент оставят впечатлението, че за даден период от време Горазд е упражнявал ролята на председател¹⁶ (**ГИБИ IX**, стр. 20) на моравската църква и очевидно Светополк не се е противопоставил на избора му до завръщането на Вихинг (**Dittrich, 1962**, стр. 264). Като се използват данните от същия извор може да се заключи, че след заемането от последния на ръководното положение в Моравската църква, франкските духовници с оглед на скорошното пристигане на папските пратеници инициират спорове и сблъсъци със славянското духовенство и в крайна сметка предизвикват арбитража на Светополк, като освен това обвиняват последователите на св. Методий в подготовка на преврат¹⁷. Най-вероятно владетелят е поискал от двете страни да се закълнат в положенията,

---

¹⁵ Dittrich отрича фалшифицирането на документа и твърди, че разликите между писмото, пратено на Светополк по Вихинг, и наставлението до епископ Доминик и презвитерите Йоан и Стефан се дължат на по-късната дата на написване на наставлението (**Dittrich, 1962**, стр. 274). Като се има предвид фактът, че и двете писма са писани, след като папството е известно за смъртта на св. Методий, изглежда странно, че папата не само не споменава нищо за Горазд в писмото до Светополк (**Dittrich, 1962**, стр. 278), но и не взима никакво отношение по въпроса за избирането на нов председател на моравската църква.

¹⁶ Dittrich твърди на база на данните от житието на св. Климент, че Горазд е бил ръкоположен за архиепископ най-вероятно в България (**Dittrich, 1962**, стр. 271). Към аргументите, че тази реконструкция е нереалистична (**Dvornik, 1970**, стр. 392) и че подобни сведения не трябва да бъдат приемани без съмнение, може да се прибави и фактът, че в житието, писано от Теофилакт Охридски, се твърди също, че Вихинг е бил ръкоположен след това за архиепископ, което е малко вероятно (**ГИБИ IX**, стр. 21), тъй като заемането от един свещеник последователно на две епископски катедри (т.нар. *translatio*) противоречи на каноните. Най-вероятно и в двата случая става дума не за ръкополагане, а за фактическо господстващо положение в църковната структура.

¹⁷ Дори да е имало такива обвинения, Светополк вероятно не ги е взел под внимание. Към това насочва фактът, че след разрешаването на спора не той се заема с наказването на славянските духовници, а франкското духовенство.

залегнали в папското писмо (**Dittrich, 1962**, стр. 288), за да помири двете фракции и да намали напрежението в обществото – на което последователите на св. Методий отказват. В житието на св. Климент след разказа за разрешаването на спора от Светополк се говори за мъченията, понесени от учениците и след това изгонването им (**ГИБИ IX**, стр. 25-27), което е потвърдено, макар и в по-кратка форма, от първото житие на св. Наум, писано от ученик на св. Наум и св. Климент (**Дуйчев, 1943**, стр. 60-61). Част от учениците са продадени като роби, а друга част са затворени¹⁸. Прави впечатление, че според житието на св. Климент, макар Светополк да не възразява против държането на учениците в затвор и подлагането им на телесни наказания, той е против изгонването им (**ГИБИ IX**, стр. 27). Именно поради това то е извършено от Вихинг в отсъствието на владетеля¹⁹. Изглежда странно, че Светополк, който според съвременните на събитията извори в продължение на 12 г. не е възпрепятствал дейността на св. Методий както в територията си, така и в близките славянски земи, сега променя отношението си в толкова крайна насока. Спорна е и ролята на споменатите в житието на св. Климент войници Νεμιτσοί, действащи по заповед на Вихинг (**ГИБИ IX**, стр. 27). Развоят на геополитическите събития не дава възможност да се смята, че изгонването на учениците става под източнофранкски политически натиск. Светополк още през 884 г. потвърждава васалната си зависимост към император Карл III Дебели (**MGH Ss. I**, стр. 400-401; **Reuter, 1992**, стр. 110). Според житието на св. Методий (**Дуйчев, 1943**, стр. 29; **Киселков, 1923**, стр. 51; **Dvorník, 1933**, стр. 392) при тази среща (тя е предадена от късен преписвач всъщност като среща между светеца и унгарски крал (**Dvorník, 1970**, стр. 184; **Vavřínek, 1964**; **Vlasto, 1970**, стр. 77) присъства и солунчанинът, а императорът

---

¹⁸ Въз основа на споменаването на Теофилакт, че по-младите са били продадени в робство, може да се предполага, че по-възрастните последователи на св. Методий, поради по-лошото си физическо състояние не са били продадени, а затворени (**McCormick, 2001**, стр. 766). Дори това отчасти да е така, Теофилакт по-нататък свидетелства, че затворени са били по-изтъкнатите ученици. Както е известно св. Климент и св. Наум завършват живота си съответно 30 г. и 24 г. след тези събития, което е в полза на предположението, че не толкова възрастта, колкото позицията сред славянското духовенство е водещият фактор в отделянето на тези ученици.

¹⁹ Коментирайки този извор, някои автори повдигат въпроса и за евентуалната резиденция на Светополк (**Dittrich, 1962**, стр. 272, 286; **Vlasto, 1970**, стр. 70). Трябва обаче да не се забравя възможността в този момент в Моравия да не е имало утвърдена единствена владетелска резиденция и именно на постоянното движение на владетеля да се дължи отсъствието му по време на изгонването на учениците от Вихинг. Такова е положението в повечето европейски общества в този период (**Кирилов, 2014**, стр. 148; **Peyer, 1964**). Въпреки обилната информация за конфликтите с Източнофранкското кралство, липсват данни за териториалното деление на Моравия и участието на управата на териториалните единици (ако е имало такива) във военните сблъсъци, с изключение на краткия период, когато има сведения, че Светополк администрира част от Моравия под върховната власт на Ростислав. Това свидетелства за слабите правомощия на евентуалната провинциална управа и е в полза на предположението за голямата роля в управлението на страната на постоянно движещия се владетел.

засвидетелства уважението и благосклонността си към него. Помирението с Арнулф Каринтийски от 885 г. (MGH Ss. I, стр. 402; Reuter, 1992, стр. 111) също не би следвало да е катализатор за промяна в отношението на Светополк. Дори споменатият владетел, който е в близки отношения с Вихинг, да повдига въпроса за бъдещето на Моравската църква, то Светополк, който в предходните години навлиза няколко пъти без съпротива в земи, подчинени под една или друга форма на Арнулф (MGH Ss. I, стр. 401; Reuter, 1992, стр. 110), в този момент действа от позицията на силата и не е задължен да се съобразява с исканията на последния. Несъмнено подробният разказ на Теофилакт за продажбата на част от учениците, мъченията и осведомеността на Светополк за тях отговаря на истината, тъй като за продажбата и мъченията споменава и първото житие на св. Наум, а ако всичко става без знанието на Светополк, то Вихинг би се опитал максимално бързо да се отърве от учениците, за да превари пристигането на папските пратеници. Изглежда възможно споменатите войници да са от свитата на Вихинг и задържането и изгонването на учениците да се случва в резиденцията на епископа (Dvornik, 1970, стр. 193). Вероятно след прочитането на преправеното папско писмо и отказа на учениците да се закълнат, последните, третираны като еретици, причинители на напрежение в моравското общество и заради неотстъпчивостта им да се подчинят на заповедта на владетеля, са предадени от Светополк на франкското духовенство. Част от тях са затворени с идея, след като бъдат убедени да приемат доктрината, застъпена от папата в писмото, да продължат да служат на църквата в държавата му, ала впоследствие Вихинг се възползва от ситуацията и се отървава от тях. Такава възстановка на събитията би била потвърдена или отхвърлена, ако имаше сведения и за реакцията на Светополк непосредствено след изгонването на учениците, с което според житието на св. Климент владетелят не е съгласен. Такава информация обаче липсва в изворите.

Посоченият разбор на сведенията поставя под въпрос приеманото в множество изследвания отрицателно отношение на Светополк към славянското богослужение и дейността на св. Методий. Светополк допуска отново дейността на солунчанина в Моравия, която осигурява църковна независимост на страната му и вероятно е използвана от него за увеличаването на влиянието на Моравия над околните славянски общности. Реконструкцията на събитията след смъртта на св. Методий, познати ни за жалост най-вече от късни извори, все още повдига много въпроси.

Цитирана литература:

Кирилов, Ч. (2014) Столичният проблем в ранносредновековна България в общеевропейска перспектива. В: *Studia Archaeologica Universitatis Serdicaensis*, Tome 4 (2008), стр. 145-166. изд. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. ISSN 1312-7284

Betti, M. (2014) The Foundation of Sancta Ecclesia Marabensis: Letters of Pope John VIII (872–882). В: *The Cyril and Methodius Mission and Europe – 1150 Years Since the Arrival of the Thessaloniki Brothers in Great Moravia*, 212-215. изд. Brno: The Institute of Archaeology of the Academy of Sciences of the Czech Republic. ISBN 978-80-86023-51-9

Dittrich, Z. (1962) *Christianity in Great Moravia*. изд. Groningen: J.B. Wolters. ISBN 13: 9781014745446.

Dittrich, Z. (1968) The Historical Background of the Church Conflict in Great Moravia. В: Volume 2 *Essays on the arts and sciences*, 1122-1142. изд. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton. ISBN: 9783111191539 <https://doi.org/10.1515/9783111562575>

Dvornik, F. (1970) *Byzantine missions among the slavs. SS. Constantine-Cyril and Methodius*. изд. New Brunswick, New jersey: Rutgers University press.

Garzaniti, M. (2015) The Constantinopolitan Project of the Cyrilo-Methodian Mission According to the Slavonic Lives of the Thessalonican Brothers, В: *Cyril and Methodius: Byzantium and the World of the Slavs*, 51-67. изд. Thessaloniki: Thessprint A.E. ISBN 978-618-81018-1-4.

Grivec, F. (1953) Prepir o Metodovih ječah. В: *Zgodovinski Časopis*, VI-VII (1952-1953), pp. 158-170.

Hetényi, M. (2016) Mission of Saints Cyril and Methodius and their contacts with Kocel, duke of Pannonia. В: *European Journal of Science and Theology*, 12(6), pp. 233–243. ISSN 1842 - 8517 (online)ISSN 1841 - 0464 (printed)

Kalhous, D. (2014) Some observations on the social structure of Great Moravia. В: *The Cyril and Methodius Mission and Europe – 1150 Years Since the Arrival of the Thessaloniki Brothers in Great*

Moravia, 40-47. изд. Brno: The Institute of Archaeology of the Academy of Sciences of the Czech Republic. ISBN 978-80-86023-51-9

McCormick, M. (2001) *Origins of the European Economy: Communications and Commerce AD 300-900*. изд. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0521661021

Micheva, V., Mircheva, E., Tsibranska-Kostova, M. (2018) Bulgaria and the beginning of Slavic literature. B: *Papers of BAS. Humanities and Social Sciences*, Vol. 5, No. 1, pp. 3–19. ISSN (print) 2367-6248. ISSN (online) 2603-4832

Peyer, H. (1964) Das Reisekönigtum des Mittelalters. B: *Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, Einundfünfzigster Band*, pp. 1-21.

Štefan, I. (2011) Great Moravia, Statehood and Archaeology. The ‘Decline and Fall’ of One Early Medieval Polity. B: *Frühgeschichtliche Zentralorte in Mitteleuropa, Studien zur Archäologie Europas*, 333-354. изд. Bonn: Verlag Dr. Rudolf Habelt GmbH. ISBN 978-3-7749-3730-7

Steinhübel, J. (2014) Methodius’ conflict with the Bavarian bishops. B: *The Cyril and Methodius Mission and Europe – 1150 Years Since the Arrival of the Thessaloniki Brothers in Great Moravia*, 228-233. изд. Brno: The Institute of Archaeology of the Academy of Sciences of the Czech Republic. ISBN 978-80-86023-51-9

Vavřínek, V. (1964) *Ugьrьskujь Korolь dans la vie vieux-slave de Méthode*. in: *Byzantinoslavica*, 25, pp. 261–69.

Vlasto, A. (1970) *The Entry of the Slavs into Christendom. An introduction to the medieval history of the Slavs*. изд. Cambridge: Cambridge University Press.

Извори:

ГИБИ IX: *Гръцки извори за българската история*, т. IX. изд. София: Издателство на БАН, 1994. ISBN 954-430-153-4

Дуйчев, И. (1943) *Из старата българска книжнина, I. Книжовни и исторически паметници от Първото българско царство*. изд. София: Хемус.

Киселков, В. (1923) *Панонските жития или пространните жития на славянските просветители Кирил и Методий*. изд. Ямбол: Печатница „Просвета“.

ЛИБИ II: *Латински извори за българската история*, т. II. изд. София, 1960.

Chaloupecký, V. (1939) *Svatováclavský Sborník. Na památku 1000. výročí smrti knížete Václava Svatého. II*2. Prameny X. století. Legendy Kristiánovy o Svatém Václavu a Svaté Ludmile*. изд. Praha: Tiskla Dyrnkovotiskárna v Praze.

Dvorník, F. (1933) *Les Légendes de Constantin et de Méthode vues de Byzance*. изд. Prague: Imprimerie de L'état à Prague.

MGH Epp. VII: *Monumenta Germaniae Historica. Inde ab anno Christi quingentesimo usque ad annum millesimum et quingentesimum. Epistolarum. Tomus VII*, Ed. Erich Caspar. изд. Berolini, 1928.

MGH Ss. I: *Monumenta Germaniae Historica. Inde ab anno Christi quingentesimo usque ad annum millesimum et quingentesimum. Scriptorum. Tomus I*, Ed. Georgius Pertz. изд. Hannoverae, 1826.

MGH Ss. IX: *Monumenta Germaniae Historica. Inde ab anno Christi quingentesimo usque ad annum millesimum et quingentesimum. Scriptorum. Tomus IX*, Ed. Georgius Pertz. изд. Hannoverae, 1851.

MGH Ss. XI: *Monumenta Germaniae Historica. Inde ab anno Christi quingentesimo usque ad annum millesimum et quingentesimum. Scriptorum. Tomus XI*, Ed. Georgius Pertz. изд. Hannoverae, 1854.

MGH Ss. XXX, II: *Monumenta Germaniae Historica. Inde ab anno Christi quingentesimo usque ad annum millesimum et quingentesimum. Scriptorum. Tomi XXX. Pars II*, Ed. Adolf Hofmeister. изд. Lipsiae, 1934.

Peřař, J. (1906) *Die Wenzels- und Ludmila-Legenden und die Echtheit Christians*. изд. Prag: Alois Wiesner.

Reuter, T. (1992) *The Annals of Fulda*. изд. Manchester and New York: Manchester University Press. ISBN-13 978-0719034589

Транслитерирана литература / Transliterated literature:

Kirilov, Ch. (2014) Stolichniyat problem v rannosednovkovna Bulgaria v obshtoevropska perspektiva. V: *Studia Archaeologica Universitatis Serdicaensis*, Tome 4 (2008), 145-166. изд. Sofia: Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“. ISSN 1312-7284

Izvori:

GIBI IX: Gratski izvori za balgarskata istoria, t. IX. изд. Sofia, 1994. ISBN 954-430-153-4

Duychev, I. (1943) Iz starata balgarska knizhnina, I. Knizhovni i istoricheski pametnitsi ot Parvoto balgarsko tsarstvo. изд. Sofia: Hemus.

Kiselkov, V. (1923) Panonskite zhitia ili prostrannite zhitia na slavyanskite prosvetiteli Kiril i Metodiy. изд. Yambol: Pечатnitsa „Prosveta“.

LIBI II: Latinski izvori za balgarskata istoria, t. II. изд. Sofia, 1960.

ON SVATOPLUK'S ATTITUDE TOWARDS ST. METHODIUS AND HIS DISCIPLES IN MORAVIA (870-886)

Bachelor student **TEODOR KOSTOV**

Sofia University "St. Kliment Ohridski",

Faculty of History, program "History"

15 Tsar Osvoboditel Blvd., 1504 Sofia, Bulgaria

tpkostov@uni-sofia.bg

<https://orcid.org/0009-0004-3671-6040>

<https://doi.org/10.60053/TER.2026.11.39-58>

Abstract: Svatopluk's negative attitude towards Methodius or, at least the weak support of the ruler for him, is widely accepted in historiography. However, there are arguments in the opposite direction. Most likely, after the imprisonment of St. Methodius (870), it was Svatopluk who informed Pope John VIII about what had happened. After the return of the Pannonian archbishop in Moravia, he was part of the policy of increasing the influence of Moravia in Bohemia and in the area around the Vistula. In 879, the Latin clergy complained to the Pope about Svatopluk's support for St. Methodius. St. Methodius's journey to Constantinople was coordinated with Svatopluk and the papacy. After the death of St. Methodius, Gorazd assumed the leading position in the Moravian Church, until Wiching returned from Rome with a forged papal letter. The refusal of the followers of St. Methodius to consent to the additions to the Nicene Creed, advocated in the papal letter, led to the following persecutions.

Keywords: St. Methodius, Svatopluk, Moravia, Early Middle Ages